
پرسش ها و پاسخ ها
پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

موضوع:

احکام؛ وضو، غسل و تیمّم

بسم الله الرحمن الرحیم

پرسش — **نویسنده:** بهروز — **تاریخ:** ۱۳۹۶/۱۱/۸

با عرض سلام و خدا قوت خدمت معلّمین خیرخواه دین. لطفاً مبطلات وضو را با ادلّه‌ی قرآنی و روایی تبیین فرمایید. ممنونم

پاسخ — **تاریخ:** ۱۳۹۶/۱۱/۱۶

سلام بر شما برادر مؤمن که از تقلید می‌پرهیزید و در پی شناخت احکام دین از روی دلیل هستید و می‌دانید که معلّم خیرخواه دین کسی است که آن را با ادلّه‌ی قرآنی و روایی تعلیم می‌دهد، نه با رساله‌ی عملیّه و توضیح المسائل که خالی از ادلّه‌ی قرآنی و روایی است و تنها به کار مقلّدان تنبل می‌آید، تا گمان کنند که دیندارند و با خاطری آسوده، به دنیای خود مشغول شوند، تا آن گاه که مرگشان فرا رسد، در حالی که دین را نشناخته‌اند و احکام آن را به جای نیاورده‌اند و اعمالشان نزد خداوند مانند خاکستری است که تندبادی بر آن بوزد و آن را پراکنده گرداند[1].

اما مبطلات وضو در کتاب خداوند پنج چیز است: ادرار، مدفوع، باد شکم، جنابت و زوال هوشیاری که با خواب و بیهوشی تحقّق می‌یابد؛ چنانکه فرموده است: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا ۚ وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ﴾[2]؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! هرگاه به نماز برخاستید، روی‌هاتان و دست‌هاتان تا آرنج‌ها را بشویید و بر سرهاتان و پاهاتان تا دو برآمدگی مسح کنید و اگر جنب بودید شست‌وشو کنید و اگر بیمار بودید یا در سفری بودید یا یکی از شما از قضاء حاجت آمد یا با زنان نزدیکی کردید، پس آب نیافتید، پس خاکی پاک را قصد کنید،

۱. در این باره، بنگرید به: گفتار ۳۱ و ۱۰۲.
۲. المائدة/ ۶

پس بر روی‌هاتان و دست‌هاتان از آن بمالید». توضیح آنکه فقره‌ی ﴿أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ﴾؛ «یا یکی از شما از قضاء حاجت آمد» بر مبطل بودن چیزی که در قضاء حاجت از انسان خارج می‌شود دلالت دارد و آن ادرار، مدفوع و باد شکم است و فقره‌ی ﴿أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ﴾؛ «یا با زنان نزدیکی کردید» و فقره‌ی ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾؛ «و اگر جنب بودید شست‌وشو کنید» بر مبطل بودن جنابت دلالت دارد که البته موجب غسل است و فقره‌ی ﴿إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ﴾؛ «هرگاه به نماز برخاستید» بر مبطل بودن خواب دلالت دارد؛ با توجّه به اینکه ظاهراً مراد از برخاستن به نماز، برخاستن از خواب برای آن است، نه مطلق برخاستن برای آن و با این وصف، بیهوشی به طریق اولی مبطل است، بلکه ﴿إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ﴾؛ «هرگاه به نماز برخاستید»، شامل برخاستن از بیهوشی برای آن نیز می‌شود و از این رو، می‌توان زوال هوشیاری را مبطل دانست و این قول اهل بیت پیامبر صلّی الله علیه و آله و سلّم[1] و قول منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی و قول عروة بن زبیر، عطاء، حسن بصری، زهری، مزنی و بیشتر اهل علم است، بلکه ظاهر از قول ابو حنیفه، مالک، شافعی و ابن حنبل نیز همین است؛ چراکه آنان خواب را جز در حالت ایستاده یا نشسته و بدون تکیه دادن مبطل دانسته‌اند و مبطل ندانستن خواب در این حالت از آن روست که با زوال هوشیاری همراه نیست؛ با توجّه به اینکه ایستادن یا نشستن بدون تکیه دادن، از بقاء هوشیاری حکایت دارد و با این وصف، ماهیّت خواب تحقّق نیافته تا بطلان وضو تحقّق یابد و روشن است که شکّ در بقاء وضو، مجرای استصحاب است.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی
بخش پاسخگویی به پرسش‌ها

۱ . مسند أحمد، ج۱، ص۱۱۱؛ سنن ابن ماجه، ج۱، ص۱۶۱؛ سنن أبي داود، ج۱، ص۵۳؛ الكافي للكليني، ج۳، ص۳۶؛ من لا يحضره الفقيه لابن بابويه، ج۱، ص۶۱؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج۱، ص۱۱۸؛ الإستبصار للطوسي، ج۱، ص۷۹؛ تهذيب الأحكام للطوسي، ج۱، ص۶